

Konfederacja Inicjatyw Pozarządowych
Rzeczypospolitej

Analiza

Sprostowanie
w świetle ustawy Prawo prasowe

KIPR
Polskie NGO

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018-2030
PROO

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

**KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO**

KIPR
Polskie NGO

Analiza

Sprostowanie
w świetle ustawy Prawo prasowe

Autor: Maciej Zielepucha

Sfinansowano przez Narodowy Instytut Wolności -
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
ze środków Programu Rozwoju Organizacji
Obywatelskich na lata 2018 – 2030.

**KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO**

1

Zagadnienia wstępne

I. Zagadnienia wstępne

Uregulowania dotyczące sprostowania znajdują się w art. 31a – 33, 39 i 52 ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe¹ (dalej jako „Pr. pras.”). Warto zwrócić uwagę, że przepisy całego Pr. pras. nie zostały zmienione od ponad 5 lat. Fakt ten mógłby stanowić argument za tezą, zgodnie z którą kwestie uregulowane w Pr. pras., w tym sprostowanie, skutecznie działają w praktyce, w związku z czym nowelizacja ww. przepisów nie jest potrzebna. Tymczasem sprostowanie stanowi środek prawny, który często jest nieefektywny, m.in. ze względu na liczne podstawy, które umożliwiają odmowę publikacji sprostowania.

W niniejszym opracowaniu omówiono przepisy regulujące sprostowanie, w tym jego wymogi formalne, podstawy odmowy publikacji sprostowania oraz wybrane kwestie, które wywoływały praktyczne problemy, ale w ostatnich latach zostały rozwiązane w drodze orzecznictwa.

Warto wskazać, że w Konstytucji RP² znajdują się przepisy dotyczące sprostowania³ – zgodnie z art. 51 ust. 4 Konstytucji RP, każdy ma prawo do żądania sprostowania oraz usunięcia informacji nieprawdziwych, niepełnych lub zebranych w sposób sprzeczny z ustawą.

W celu opisanego, na czym w istocie polega sprostowanie, warto sięgnąć do treści art. 31a ust. 1 Pr. pras. Zgodnie z przywołanym przepisem, na wniosek zainteresowanej osoby fizycznej, osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej niebędącej osobą prawną, redaktor naczelny właściwego dziennika lub czasopisma jest obowiązany opublikować bezpłatnie rzeczowe i odnoszące się do faktów sprostowanie nieścislej lub nieprawdziwej wiadomości zawartej w materiale prasowym⁴. Wniosek powinien zostać złożony lub nadany na piśmie. Warto podkreślić, że sprostowanie musi cechować się rzeczowością. Jak zostało wyjaśnione w orzecznictwie, „rzeczowość sprostowania oznacza zwięzłość, konkretność i dotknięcie sedna zagadnienia, a także jasne wytknięcie autorowi materiału prasowego błędów faktycznych lub nieścisłości, podlegających weryfikacji według kryterium prawda – fałsz”⁵.

¹ Dz.U. z 2018 r., poz. 1914, tekst jednolity.

² Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r., Nr 78, poz. 483, ze zm.).

³ A. Chajewski, K. Orlik, [w:] K. Orlik (red.), *Prawo prasowe – komentarz 2017*, wyd. 1, art. 31a, Legalis.

⁴ Na podstawie art. 31a ust. 2 Pr. pras., uprawnienie do wystąpienia z wnioskiem o sprostowanie przysługuje także osobie najbliższej zmarłego, w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2022 r., poz. 1138, ze zm.), oraz następcy prawnemu osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej, o której mowa w art. 39a ust. 1 Pr. pras.

⁵ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 3 października 2019 r., I ACa 428/19, Lex nr 2747717; wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 16 stycznia 2020 r., I ACa 662/19, Lex nr 2799259.

KIPR

Z przywołanego przepisu wynika, że skuteczny wniosek o sprostowanie może złożyć tylko osoba zainteresowana (będąca w dodatku osobą fizyczną, osobą prawną lub jednostką organizacyjną niebędącą osobą prawną). Jak trafnie wskazuje się w doktrynie „zainteresowanym jest każdy, kogo wiadomość w materiale prasowym dotyczy. Wiadomość dotyczy danego podmiotu, jeśli rzutuje na ocenę jego zachowania, właściwości, statusu, pozycji w społeczeństwie, środowisku *etc.* Znamię „dotyczenia” występować będzie również, jeżeli przedmiotem wiadomości będzie opis zjawisk, wydarzeń lub osób, których występowanie lub postępowanie będzie bezpośrednio rzutowało na ocenę danego podmiotu – nawet, gdy materiał prasowy wyraźnie nie wskaże na dane identyfikujące podmiot zainteresowany”⁶. Dla przykładu, gdy opublikowany materiał prasowy dotyczy malwersacji finansowych popełnionych przez jednego z członków organizacji pozarządowej, osobą zainteresowaną – a więc uprawnioną do złożenia wniosku o sprostowanie – będzie zarówno dana organizacja pozarządowa, jak i jej członek, którego bezpośrednio dotyczy dany artykuł. Należy podkreślić, że osobą zainteresowaną nie jest podmiot, który ze względów np. zawodowych czy światopoglądowych poczuł potrzebę wyrażenia stanowiska w kwestii opisanej w materiale prasowym⁷.

Należy wskazać, że wniosek o sprostowanie powinien być zaadresowany do redaktora naczelnego danego dziennika lub czasopisma (definicje m.in. prasy, dziennika, czasopisma, materiału prasowego i redaktora naczelnego zostały uregulowane w art. 7 ust. 2 Pr. pras.). Samo wniesienie wniosku o sprostowanie nie podlega żadnej opłacie.

Kolejną istotną kwestią jest to, że sprostowanie dotyczy nieścisłej lub nieprawdziwej informacji zawartej w materiale prasowym. W orzecznictwie trafnie przyjęto, że sprostowanie może dotyczyć nie tylko przeinaczenia powodującego nieprawdziwość informacji, lecz także pominięcia istotnej okoliczności mającej znaczenie dla oceny, czy przekazywana informacja jest prawdziwa i ścisła⁸. Tym samym informacja może być nieprawdziwa (lub nieścisła) nie tylko przez przeinaczenie opisanych okoliczności (a więc przez działanie autora tekstu), ale także poprzez niezamieszczenie w materiale prasowym informacji o danych okolicznościach (w tym na skutek

⁶ B. Kosmus, [w:] G. Kuczyński (red.), *Prawo prasowe – komentarz 2018*, wyd. 3, art. 31a, nb 7, Legalis.

⁷ *Ibidem*. Odmiennie i nietrafnie – M. Olszyński, *Prawo prasowe. Komentarz praktyczny*, LexisNexis 2013, art. 31a, nt 3, Lex.

⁸ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 25 maja 2006 r., I ACa 156/06, Lex nr 196068. Tak również m.in. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 13 marca 2017 r., VI ACa 2000/16, Lex nr 2302197.

KIPR

celowego zaniechania autora). Nie ma przy tym znaczenia, czy dziennikarz wiedział o tym, że w materiale prasowym podaje nieprawdę lub informacje nieściśle⁹.

Dodatkowo, sprostowanie (zawarte we wniosku) powinno być rzeczowe i odnosić się do faktów. W związku z powyższym pojawiły się 2 koncepcje sprostowania: subiektywistyczna i obiektywistyczna. Zdecydowana większość doktryny oraz orzecznictwo opowiadają się za subiektywistyczną koncepcją sprostowania, zgodnie z którą sens uregulowania sprostowania sprowadza się w głównej mierze do przyznania osobie zainteresowanej uprawnienia do wyrażenia swego stanowiska w razie braku akceptacji wobec treści publikacji prasowej¹⁰. Innymi słowy, sprostowanie jest środkiem prezentacji własnego, subiektywnego stanowiska zainteresowanego co do przytaczanych na łamach prasy faktów, które w jego ocenie nie są prawdziwe, a nie instrumentem przewracania informacji prasowej prawdziwego charakteru¹¹. Tym samym redaktor naczelny ma obowiązek prawny, by opublikować każde sprostowanie, które spełnia formalne wymogi wskazane w Pr. pras., nawet jeśli treść sprostowania budzi liczne wątpliwości co do prawdziwości.

Powyższe nie uchybia stosowaniu art. 5 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny¹² (dalej jako „k.c.”), którego zdanie pierwsze stanowi, że nie można czynić ze swego prawa użytku, który byłby sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego lub z zasadami współżycia społecznego. W tym kontekście trafnie wskazuje się, że ze względu na art. 5 k.c. redaktor naczelny może odmówić publikacji sprostowania, które jest oczywiście nieprawdziwe. „Za „oczywiście nieprawdziwe” sprostowania należałoby uznać te, które są formułowane przez zainteresowanych w złej wierze, tj. oni sami są ewidentnie przekonani o ich nieprawdziwości, a także i te, które choć formułowane w dobrej wierze, to w stopniu skrajnym obrażają zdrowy rozsądek i elementarne wskazania podstawowej wiedzy. Sprostowania oczywiście nieprawdziwe, jako z natury swej sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, podlegają odmowie publikacji. Jednakże formuła taka powinna być stosowana wyjątkowo”¹³.

Warto zwrócić uwagę na fakt, że wiadomości zawarte w tytułach (podtytułach, śródtytułach itp.) materiałów prasowych także podlegają sprostowaniu na zasadach ogólnych¹⁴. Tym samym

⁹ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 23 września 2022 r., VI ACa 528/22, Lex nr 3479470.

¹⁰ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2003 r., V CKN 4/01, Lex nr 146426.

¹¹ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 13 stycznia 2017 r., I ACa 1567/16, Lex nr 2335235.

¹² Dz.U. z 2023 r., poz. 1610, ze zm.

¹³ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 13 marca 2017 r., VI ACa 2000/16, Lex nr 2302197.

¹⁴ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 2008 r., I CSK 531/07, Lex nr 438292. Tak również m.in. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 13 marca 2017 r., VI ACa 2000/16, Lex nr 2302197.

KIPR

możliwe jest domaganie się publikacji sprostowania wyłącznie tytułu materiału prasowego. Za trafne należy uznać stanowisko, zgodnie z którym możliwe jest sprostowanie treści linku prowadzącego do materiału prasowego dostępnego w internecie.

Sprostowaniu podlegają wyłącznie informacje zawarte w materiałach prasowych. Dlatego też należy uznać za niezasadne żądanie sprostowania informacji obecnych w innych materiałach, np. serialu telewizyjnym.

Jeśli dana nieścisła lub nieprawdziwa wiadomość pojawiła się w więcej niż jednym materiale prasowym, możliwe jest domaganie się sprostowania każdej z nich. Należy zauważyć, że jeśli materiały prasowe zostały opublikowane w różnych dziennikach, czasopismach itp., wówczas wniosek o sprostowanie powinien być wysłany oddzielnie do właściwego w danej sprawie redaktora naczelnego.

Wnioski o sprostowanie mogą być składane przez bardzo zróżnicowaną grupę podmiotów, np. polityków, nauczycieli akademickich, organizacje pozarządowe, fundacje, stowarzyszenia rejestrowe, kluby sportowe, przedsiębiorców, spółki kapitałowe.

W praktyce wnioski o sprostowanie są rzadko uwzględniane m.in. ze względu na dużą liczbę podstaw, na podstawie których redaktor naczelny może odmówić publikacji sprostowania (o tej kwestii szerzej w punkcie 3). Prawo prasowe przewiduje także uregulowania dotyczące sądowego dochodzenia sprostowania, jednakże należy mieć na uwadze, że w erze nowych mediów materiały prasowe często są przedmiotem zainteresowania opinii publicznej jedynie przez krótki czas po ich opublikowaniu.

Warto przytoczyć fragment jednego z orzeczeń Sądu Apelacyjnego w Warszawie, które – zdaniem autora – niezwykle trafnie oddaje istotę sprostowania w świetle obecnych uregulowań – „w sprostowaniu nie chodzi o prawdę jako taką, ale o umożliwienie zabrania głosu stronie zainteresowanej, której publikacja dotyczy, w tym samym miejscu i czasie, w którym doszło do podania, jej zdaniem, nieprawdziwych czy nieścisłych faktów”¹⁵. Innymi słowy, sprostowanie umożliwia opinii publicznej zapoznanie się ze stanowiskiem drugiej strony sporu¹⁶.

¹⁵ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 23 września 2022 r., VI ACa 528/22, Lex nr 3479470.

¹⁶ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 października 2020 r., I CSK 694/18, Lex nr 3068816.

2

Wymogi formalne
sprostowania

II. Wymogi formalne sprostowania

Zgodnie z art. 31a ust. 4 Pr. pras. sprostowanie powinno zawierać podpis wnioskodawcy, jego imię i nazwisko lub nazwę oraz adres korespondencyjny¹⁷. Dodatkowo powinno być sporządzone na piśmie w języku polskim lub w języku, w którym opublikowany został materiał prasowy będący przedmiotem sprostowania. W tym kontekście trafnie zauważono, że – ze względu na art. 3 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 7 października 1999 r. o języku polskim¹⁸ – tekst sprostowania może być sformułowany przy użyciu regionalizmów i gwar¹⁹. Należy wskazać, że tekst sprostowania nie może przekraczać dwukrotnej objętości fragmentu materiału prasowego, którego dotyczy, ani zajmować więcej niż dwukrotność czasu antenowego, jaki zajmował dany fragment przekazu.

Pismo zawierające sprostowanie powinno zostać nadane w placówce pocztowej operatora pocztowego lub złożone w siedzibie odpowiedniej redakcji w terminie nie dłuższym niż 21 dni od dnia opublikowania materiału prasowego podlegającego sprostowaniu. Tym samym żądanie sprostowania wyrażone w formie ustnej czy e-mailowej nie będzie skuteczne.

Artykuł 32 ust. 1 Pr. pras. wskazuje terminy, w których co do zasady redaktor naczelny obowiązany jest opublikować sprostowanie²⁰.

Niezwykle istotny jest fakt, że w treści nadesłanego sprostowania nie jest dozwolone dokonywanie skrótów ani innych zmian bez zgody wnioskodawcy.

¹⁷ Artykuł 31a ust. 5 Pr. pras. stanowi, że adres korespondencyjny wnioskodawcy może zostać zastrzeżony tylko do wiadomości redakcji, a w przypadku gdy materiał prasowy będący przedmiotem sprostowania dotyczy działalności związanej z używanym przez osobę fizyczną pseudonimem, może ona zastrzec także imię i nazwisko tylko do wiadomości redakcji.

¹⁸ Dz.U. z 2021 r., poz. 672, tekst jednolity.

¹⁹ B. Kosmus, [w:] G. Kuczyński (red.), *Prawo prasowe – komentarz 2018*, wyd. 3, art. 31a, nb 60, Legalis.

²⁰ Zgodnie z tym przepisem, redaktor naczelny ma obowiązek opublikować sprostowanie: 1) w elektronicznej formie dziennika lub czasopisma, w której zamieszczono materiał prasowy będący przedmiotem sprostowania – w terminie 3 dni roboczych od dnia otrzymania sprostowania; 2) w dzienniku – w najbliższym przygotowywanym do druku numerze, a w przypadku braku możliwości technicznych w numerze następnym, nie później jednak niż w terminie 7 dni od dnia otrzymania sprostowania; 3) w czasopiśmie – w najbliższym od dnia otrzymania sprostowania lub następnym po nim przygotowywanym do opublikowania numerze; 4) w innym niż dziennik przekazie za pomocą dźwięku lub obrazu i dźwięku – w najbliższym analogicznym przekazie. Zgodnie z art. 32 ust. 2 Pr. pras., gdy możliwy termin opublikowania sprostowania przekracza 6 miesięcy, na żądanie wnioskodawcy sprostowanie należy dodatkowo opublikować w ciągu miesiąca od dnia otrzymania sprostowania w odpowiednim ze względu na krąg odbiorców dzienniku. Koszty publikacji pokrywa wydawca prasy, w której ukazał się materiał prasowy będący przedmiotem sprostowania.

KIPR

Tekst sprostowania nie może być komentowany w tym samym numerze, przekazie lub w elektronicznej formie dziennika lub czasopisma, tego samego dnia. Nie wyklucza to jednak prostej zapowiedzi polemiki lub wyjaśnień, co w praktyce niemalże nie występuje.

Dodatkowo w art. 32 ust. 4 Pr. pras. zostało uregulowane, że sprostowanie w drukach periodycznych powinno być opublikowane w tym samym dziale i taką samą czcionką, co materiał prasowy, którego dotyczy, pod widocznym tytułem „Sprostowanie”. W przypadku przekazu za pomocą dźwięku lub obrazu i dźwięku sprostowanie powinno być wyraźnie zapowiedziane oraz nastąpić w przekazie tego samego rodzaju o tej samej porze. Z całą pewnością na widoczność tytułu „Sprostowanie” wpływa użycie pogrubionej czcionki.

W praktyce wnioski dotyczące sprostowania stają się coraz bardziej rozbudowane. Dla przykładu, coraz częściej w przypadku dzienników internetowych we wniosku wskazuje się dokładne miejsce, w którym ma znaleźć się sprostowanie, oraz rodzaj i wielkość czcionki, a także czas, przez jaki sprostowanie ma być widoczne.

3

**Przyczyny odmowy publikacji
sprostowania i skuteczność
wniosków o sprostowanie**

III. Przyczyny odmowy publikacji sprostowania i skuteczność wniosków o sprostowanie

Artykuł 33 Pr. pras. wskazuje przyczyny odmowy publikacji sprostowania. Uzasadniony jest ich podział na obligatoryjne (w razie ich wystąpienia redaktor naczelny ma obowiązek odmówić opublikowania sprostowania) i fakultatywne (w przypadku których redaktor naczelny może, ale nie musi odmówić opublikowania sprostowania).

Do pierwszej grupy przesłanek należą te opisane w art. 33 ust. 1 Pr. pras., tj. sytuacje, gdy sprostowanie: 1) jest nierzeczowe; 2) nie odnosi się do faktów; 3) zostało nadane lub złożone po upływie terminu 21 dni od dnia opublikowania materiału prasowego; 4) nie zostało podpisane; 5) nie zawiera imienia i nazwiska lub nazwy ani adresu korespondencyjnego wnioskodawcy; 6) przekracza dwukrotną objętość fragmentu materiału prasowego, którego dotyczy, albo zajmuje więcej niż dwukrotność czasu antenowego, jaki zajmował dany fragment przekazu; 7) zostało sporządzone w innym języku niż język polski lub język, w którym został opublikowany materiał prasowy będący przedmiotem sprostowania; 8) zawiera treść karalną; 9) podważa fakty stwierdzone prawomocnym orzeczeniem dotyczącym osoby dochodzącej publikacji sprostowania.

Do fakultatywnych przyczyn odmowy publikacji należą sytuacje, w których sprostowanie: 1) odnosi się do wiadomości poprzednio sprostowanej; 2) jest wystosowane przez osobę, której nie dotyczą fakty przytoczone w prostowanym materiale (za wyjątkiem sytuacji określonych w art. 31a ust. 2 Pr. pras. – zob. przypis 4); 3) zawiera sformułowania powszechnie uznawane za wulgarne lub obelżywe.

Wśród przesłanek niewymienionych w Pr. pras. – w związku z czym mogą pojawić się wątpliwości, czy w razie ich zaistnienia redaktor naczelny ma obowiązek czy możliwość odmowy publikacji sprostowania – należy wskazać następujące: 1) żądanie sprostowania zostało przekazane redaktorowi naczelnemu w formie innej niż na piśmie; 2) żądanie sprostowania jest sprzeczne ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współżycia społecznego. Wydaje się, że przynajmniej w tej drugiej sytuacji redaktor naczelny powinien być obowiązany – a nie jedynie mieć możliwość – do odmowy opublikowania sprostowania.

Należy wskazać, że zgodnie z art. 31a ust. 1 Pr. pras. podmiotem obowiązany do opublikowania sprostowania jest redaktor naczelny właściwego dziennika lub czasopisma. W praktyce zdarza się, że pomiędzy opublikowaniem danego materiału prasowego a złożeniem sprostowania następuje zmiana na stanowisku redaktora naczelnego. W takiej sytuacji należy

opowiedzieć się za poglądem, zgodnie z którym podmiotem, na którym spoczywa obowiązek opublikowania sprostowania, jest nowy redaktor naczelny z mocy samego prawa ze względu na objęcie stanowiska redaktora naczelnego²¹. Teza ta została potwierdzona przez Sąd Najwyższy, który podjął uchwałę, zgodnie z którą powództwo o opublikowanie sprostowania, o którym mowa w art. 39 ust. 1 Pr. pras., wytacza się przeciwko redaktorowi naczelnemu właściwego dziennika lub czasopisma, a nie przeciwko osobie fizycznej powołanej na to stanowisko²².

Co do zasady redaktor naczelny ma obowiązek opublikowania sprostowania, gdy spełnia ono wszystkie wymogi formalne²³. Mimo to – jak zostało już wyżej zasygnalizowane – w praktyce wnioski o opublikowanie sprostowania nieczęsto okazują się skuteczne. Wynika to z niechęci redaktorów naczelnych do publikowania sprostowań (dla przykładu, treść sprostowania może zajmować fragment obszaru głównej strony internetowej dziennika), a także licznych podstaw odmowy sprostowania (zarówno obligatoryjnych, jak i fakultatywnych), a także ocennego charakteru niektórych z nich. W konsekwencji zdarza się, że nawet wniosek o sprostowanie spełniający wszystkie wymogi formalne nie prowadzi do opublikowania sprostowania przez redaktora naczelnego. Znaczna liczba podstaw, które stanowią albo mogą stanowić podstawę odmowy opublikowania sprostowania, a także – czego autor nie krytykuje – szerokie zakreślenie podstaw odmowy (np. ze względu na nierzeczowość sprostowania), często sprawiają, że redaktor naczelny nie publikuje sprostowania zawartego we wniosku osoby zainteresowanej.

Odmowa opublikowania sprostowania przez redaktora naczelnego nie oznacza jednak, że nie jest już możliwe skuteczne domaganie się sprostowania. Zgodnie z art. 39 ust. 1 Pr. pras., jeżeli redaktor naczelny odmówił opublikowania sprostowania albo sprostowanie nie ukazało się w terminie określonym w art. 32 ust. 1-3 Pr. pras. lub ukazało się z naruszeniem art. 32 ust. 4 lub 5 Pr. pras. (np. w tekście nadesłanego sprostowania dokonano skrótów lub innych zmian bez zgody wnioskodawcy czy też sprostowanie w druku periodycznym ukazało się w innym dziale lub innej czcionką, co materiał prasowy lub ukazało się, ale nie pod widocznym tytułem „Sprostowanie”), wówczas podmiot zainteresowany może wytoczyć powództwo o opublikowanie sprostowania.

²¹ B. Kosmus, [w:] G. Kuczyński (red.), *Prawo prasowe – komentarz 2018*, wyd. 3, art. 31a, nb 20, Legalis.

²² Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 czerwca 2017 r., III CZP 8/17, „OSNC” 2018, Nr 3, poz. 27, Lex nr 2308317. Zob. również R. Obrębski, *Zdolność sądowa redaktora naczelnego w sprawach o sprostowanie publikacji prasowej*, „Polski Proces Cywilny” 2016, Nr 2, s. 236.

²³ K. Drozdowicz, [w:] M. Zaremba (red.), *Prawo prasowe – komentarz 2018*, art. 31a, nt 4, Lex.

Z powyższego przepisu wynika kilka wartych omówienia kwestii. Po pierwsze, powództwo o opublikowanie sprostowania może wnieść co do zasady – tak jak wniosek o opublikowanie sprostowania – podmiot zainteresowany²⁴. Po drugie, uzyskanie korzystnego rozstrzygnięcia jest możliwe dopiero wówczas, gdy przed wniesieniem powództwa redaktor naczelny odmówił opublikowania sprostowania albo opublikował je z naruszeniem art. 32 ust. 1-3 lub art. 32 ust. 4 lub 5 Pr. pras.

Warto zaznaczyć, że roszczenie związane z wytoczeniem powództwa o opublikowanie sprostowania wygasa, jeżeli nie będzie dochodzone w ciągu roku od dnia opublikowania materiału prasowego.

Ustawodawca wyszedł ze słusznego założenia, że „w sytuacji niezwykle krótkiej żywotności tzw. faktów medialnych, tylko możliwie szybkie sprostowania mają rację bytu w debacie publicznej”²⁵ i z tego powodu w art. 52 Pr. pras. ustanowił specjalne przepisy mające przyczynić się do szybkiego rozstrzygnięcia w sprawach o opublikowanie sprostowania. Sprawy takie rozpoznaje sąd okręgowy właściwy ze względu na siedzibę odpowiedniej redakcji, najpóźniej w ciągu 3 dni od dnia wniesienia pozwu niedotkniętego brakami formalnymi. Nie stosuje się przy tym art. 126 § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego²⁶ (dalej: „k.p.c.”) w zakresie dotyczącym obowiązku wskazania miejsca zamieszkania pozwanego (tj. redaktora naczelnego). Wskazany wyżej termin 30 dni ma charakter instrukcyjny (tzn. jego niedochowanie co do zasady nie wywołuje skutków procesowych), przy czym część doktryny podkreśla, że sądy powszechne zwracają coraz większą uwagę na dochowanie tego terminu²⁷.

Pozwany redaktor naczelny może wnieść odpowiedź na pozew w terminie 7 dni od dnia doręczenia pozwu (w innych postępowaniach termin na złożenie odpowiedzi na pozew wynosi co najmniej 2 tygodnie – zob. art. 205¹ k.p.c.). Niestawiennictwo stron nie tamuje rozpoznania sprawy, przy czym nie stosuje się przepisów k.p.c. o wyroku zaocznym. Sąd z urzędu niezwłocznie doręcza obu stronom wydany wyrok wraz z uzasadnieniem. Od takiego wyroku – w terminie 7 dni od dnia doręczenia stronie skarżącej wyroku z uzasadnieniem – przysługuje apelacja, które powinna zostać rozpoznana najpóźniej w terminie 30 dni od dnia wniesienia apelacji niedotkniętej brakami

²⁴ Może wnieść je także podmiot, o którym mowa w art. 31a ust. 2 Pr. pras.

²⁵ Uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo prasowe, s. 14 (VII kadencja, druk sejmowy nr 463) – <https://orka.sejm.gov.pl/Druki7ka.nsf/0/015E5025CFF11A8BC1257A1C0041CD19/%24File/463-ustawa.doc> (dostęp: 16.12.2023 r.)

²⁶ Dz.U. z 2023 r., poz. 1550, ze zm.

²⁷ K. Drozdowicz, [w:] M. Zaremba (red.), *Prawo prasowe – komentarz 2018*, art. 52, nt 8, Lex.

KIPR

formalnymi. Podobnie jak w wypadku odpowiedzi na pozew, strona przeciwna może wnieść odpowiedź na apelację w terminie 7 dni od dnia jej doręczenia (w innych postępowaniach termin na złożenie apelacji to 2 albo 3 tygodnie – zob. art. 369 k.p.c.).

Szybsze rozpoznawanie spraw sądowych dotyczących opublikowania sprostowania ma w założeniu zapewnić możliwość realizacji prawa do sprostowania przez podmiot zainteresowany w rozumieniu art. 31a ust. 1 i 2 Pr. pras.

KONFEDERACJA INICJATYW POZARZĄDOWYCH RZECZYPOSPOLITEJ

● Związek Stowarzyszeń
Konfederacja Inicjatyw
Pozarządowych Rzeczypospolitej
Aleja Zjednoczenia 50/U1
01-801 Warszawa

● REGON: 366784788
KRS: 0000668126
NIP: 5272800295

● biuro@konfederacjaipr.pl
konfederacjaipr.pl

4

Możliwość podpisania tekstu
sprostowania przez
pełnomocnika

IV. Możliwość podpisania tekstu sprostowania przez pełnomocnika

Zgodnie z art. 31a ust. 4 Pr. pras., sprostowanie powinno zawierać m.in. podpis wnioskodawcy. Brak tej informacji we wniosku o sprostowanie stanowi podstawę odmowy opublikowania sprostowania przez redaktora naczelnego (art. 33 ust. 1 pkt 3 Pr. pras.).

W praktyce redaktorzy naczelni, do których wpłynął wniosek o sprostowanie wniesiony i podpisany przez pełnomocnika osoby zainteresowanej, często odmawiali opublikowania takiego sprostowania ze względu na fakt, że zgodnie z treścią art. 31a ust. 4 Pr. pras. sprostowanie powinno zawierać podpis wnioskodawcy, a więc bezpośrednio podmiotu zainteresowanego, a nie jego pełnomocnika. Przez długi czas kwestia możliwości podpisania wniosku o sprostowanie przez pełnomocnika podmiotu zainteresowanego wywoływała wątpliwości i trudności praktyczne. Jednocześnie umożliwiała redaktorom naczelnym odmowę opublikowania sprostowania.

W orzecznictwie przed 2021 r. dominowało stanowisko o możliwości podpisania sprostowania przez należycie umocowanego pełnomocnika²⁸. Słusznie wskazywano, że wymóg osobistego, własnoręcznego podpisania tekstu sprostowania przez osobę zainteresowaną, nie dość, że niejednokrotnie niewykonalny (np. w przypadku ułomnych osób prawnych nieposiadających organów), nie służy ochronie żadnych wartości, a jedynie stwarza niepotrzebne bariery przy korzystaniu z instytucji sprostowania²⁹. Należy jednak zaznaczyć, że istniało liczne orzecznictwo opowiadające się za odmiennym poglądem.³⁰

Wszystkie wątpliwości dotyczące ww. kwestii zostały rozwiązane w 2021 r. przez Sąd Najwyższy – podjął on uchwałę w składzie 7 sędziów o następującej treści: „sprostowanie materiału prasowego może być podpisane przez pełnomocnika osoby zainteresowanej jego opublikowaniem (...)”³¹. Pogląd ten jest obecny także w orzecznictwie wydanym po ww. uchwale³².

²⁸ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 2019 r., IV CSK 8/18, Lex nr 2620229; wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 3 października 2019 r., I ACa 428/19, Lex nr 2747717; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2019 r., I CSK 416/18, „OSNC” 2020, Nr 708, poz. 61, Lex nr 2744155. Zob. także wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 13 września 2019 r., VI ACa 415/19, Lex nr 2788559.

²⁹ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 2019 r., IV CSK 8/18, Lex nr 2620229. Zob. także orzeczenie wydane po 2021 r., tj. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 września 2023 r., I CSK 818/23, Lex nr 3608039.

³⁰ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2017 r., I CSK 106/16, Lex nr 2276659. Zob. także wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 28 czerwca 2018 r., I ACa 307/18, Lex nr 2544926 i wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 20 marca 2019 r., I ACa 631/18, Lex nr 2668843.

³¹ Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2021 r., III CZP 83/20, „OSNC” 2022, Nr 6, poz. 56, Lex nr 3268576.

³² Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 września 2023 r., I CSK 818/23, Lex nr 3608039.

KIPR

Mając na uwadze powyższą analizę, aktualnie nie powinno ulegać żadnym wątpliwościom, że podpisanie tekstu sprostowania zawartego we wniosku o sprostowanie przez należycie umocowanego pełnomocnika spełnia wymóg podpisu wnioskodawcy wskazany w art. 31a ust. 4 Pr. pras.

● KONFEDERACJA INICJATYW POZARZĄDOWYCH RZECZYPOSPOLITEJ

● Związek Stowarzyszeń
Konfederacja Inicjatyw
Pozarządowych Rzeczypospolitej
Aleja Zjednoczenia 50/U1
01-801 Warszawa

● REGON: 366784788
KRS: 0000668126
NIP: 5272800295

● biuro@konfederacjaipr.pl
konfederacjaipr.pl

5

**Brak wymogu dwukrotnego
podpisania sprostowania**

V. Brak wymogu dwukrotnego podpisania sprostowania

Kolejnym istniejącym w praktyce sposobem umożliwiającym redaktorom naczelnym odmowę opublikowania sprostowania był brak podpisu wnioskodawcy (ewentualnie – właściwie umocowanego pełnomocnika) w obu miejscach, tj. zarówno pod samym tekstem sprostowania, jak i pod wnioskiem zawierającym tekst sprostowania.

W tym kontekście warto wskazać, że Sąd Najwyższy przyjmuje, że wniosek o publikację sprostowania stanowi oświadczenie woli, zaś sprostowanie (sam jego tekst) to oświadczenie wiedzy³³.

Należy rozróżnić 2 sytuacje. Pierwsza z nich występuje, gdy wniosek o publikację sam w sobie zawiera już treść sprostowania. Sądy trafnie wskazują, że wówczas nie można uznać, jakoby przepisy Pr. pras. nakładały na podmiot zainteresowany obowiązek dwukrotnego podpisania wniosku o sprostowanie, tj. złożenia własnoręcznego podpisu pod wnioskiem o sprostowanie, a ponadto, własnoręcznego podpisania samego tekstu sprostowania objętego tym wnioskiem³⁴. W takim wypadku należy uznać, że podpisanie wniosku o publikację sprostowania potwierdza także treść sprostowania³⁵, a tym samym spełnia również wymóg wskazany w art. 31a ust. 4 Pr. pras., zgodnie z którym sprostowanie powinno zawierać m.in. podpis wnioskodawcy (albo należycie umocowanego pełnomocnika). Trafnie wskazuje się, że w przypadku, gdy wniosek o publikację sprostowania zawiera w sobie tekst sprostowania, wymóg złożenia odrębnych podpisów pod tekstem sprostowania i pod wnioskiem o jego publikację stanowiłby nadmierny formalizm³⁶.

Z kolei druga sytuacja będzie miała miejsce, gdy wniosek o opublikowanie sprostowania będzie stanowił oddzielny dokument niż sam tekst sprostowania (będący załącznikiem do ww. wniosku). Wówczas – jak uznają sądy – „należy rozważyć to, czy konieczne jest odrębne podpisanie samego wniosku i tekstu sprostowania, będącego załącznikiem, tj. odrębnym dokumentem”³⁷. Tym samym

³³ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2017 r., I CSK 106/16, Lex nr 2276659. Zob. także wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 3 października 2019 r., I ACa 428/19, Lex nr 2747717.

³⁴ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 25 kwietnia 2019 r., VI ACa 879/19, Lex nr 2712648. Zob. także wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 12 kwietnia 2019 r., VI ACa 31/19, Lex nr 2735160 i wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 3 października 2019 r., I ACa 428/19, Lex nr 2747717.

³⁵ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 3 października 2019 r., I ACa 428/19, Lex nr 2747717. Zob. także wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 7 czerwca 2018 r., I ACa 1802/17, Lex nr 2519444.

³⁶ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2018 r., I CSK 654/17, „OSNC-ZD” 2019, Nr 2, poz. 29, Lex nr 2586021; wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 3 października 2019 r., I ACa 428/19, Lex nr 2747717.

³⁷ *Ibidem*.

KIPR

orzecznictwo nie rozstrzygnęło kwestii, czy w ww. sytuacji wnioskodawca (należycie umocowany pełnomocnik) powinien podpisać oba dokumenty. Ze względów ostrożnościowych zalecane jest wówczas umieszczenie podpisu na obu dokumentach.

KONFEDERACJA INICJATYW POZARZĄDOWYCH RZECZYPOSPOLITEJ

● Związek Stowarzyszeń
Konfederacja Inicjatyw
Pozarządowych Rzeczypospolitej
Aleja Zjednoczenia 50/U1
01-801 Warszawa

● REGON: 366784788
KRS: 0000668126
NIP: 5272800295

● biuro@konfederacjaipr.pl
konfederacjaipr.pl

6

Podsumowanie

VI. Podsumowanie

W świetle powyższych rozważań, w szczególności przytoczonego orzecznictwa Sądu Najwyższego i sądów powszechnych, wydaje się, iż coraz mniej zagadnień związanych ze sprostowaniem powinno powodować wątpliwości interpretacyjne, a tym samym, że sprostowanie powinno stać się łatwiejsze w realizacji przez podmiot zainteresowany. W praktyce jednak redaktorzy naczelni wciąż często odmawiają opublikowania sprostowania – wynika to m.in. z licznych podstaw uzasadniających odmowę opublikowania sprostowania, w tym ocennego charakteru niektórych z nich. Pewnym remedium w tym przypadku może być dochowywanie przez sądy terminów instrukcyjnych wskazanych w art. 52 Pr. pras. w trakcie rozpoznawania sprawy o opublikowanie sprostowania.

Informacje podawane w materiałach prasowych są przedmiotem zainteresowania opinii publicznej, jednak z reguły przez krótki okres czasu. Dlatego też podmiot zainteresowany powinien móc skorzystać z możliwości sprostowania materiału prasowego jak najszybciej. Obecne uregulowania dotyczące sprostowania teoretycznie zapewniają taką możliwość, jednak w praktyce skuteczne domaganie się sprostowania jest zadaniem trudnym.

Zgodnie z art. 56 ust. 1 zd. 1 Pr. pras. sąd okręgowy rozpoznaje powództwo o opublikowanie sprostowanie najpóźniej w ciągu 30 dni. Sąd drugiej instancji w tym samym terminie powinien także rozpoznać apelację. Należy zaznaczyć, że skuteczne domaganie się sprostowania jest możliwe m.in. wtedy, gdy redaktor naczelny odmówił jego opublikowania.

Z dużą dozą prawdopodobieństwa po 30, a tym bardziej 60 dniach wiadomości zawarte w materiale prasowym stracą zainteresowanie znacznej części opinii publicznej, przy czym warto zaznaczyć, że ww. liczby dni są jedynie instrukcyjnym czasem rozpoznania sprawy przez sąd, zaś całe postępowanie trwa dłużej. Nie jest to jednak wystarczającym powodem, by odmówić podmiotowi zainteresowanemu szybkiego rozpoznania sprawy o opublikowanie sprostowania, zwłaszcza mając na względzie krótką żywotność takich informacji. Z tego powodu zasadny jest postulat, zgodnie z którym sądy powinny dążyć do zachowania terminów instrukcyjnych wskazanych w art. 56 Pr. pras.

W praktyce sprostowanie może znaleźć zastosowanie w różnorodnych dziedzinach życia, w tym sportu, edukacji, polityki i – co kluczowe dla niniejszego opracowania – działalności organizacji pozarządowych. Świadomość regulacji prawnych dotyczących sprostowania, w szczególności możliwości domagania się opublikowania sprostowania najpierw przed redaktorem

KIPR

naczelnym właściwego dziennika lub czasopisma, a następnie – w razie niepowodzenia – przed sądem państwowym, może stanowić skuteczne narzędzie walki z obecną praktyką odmawiania publikowania sprostowań.

Na marginesie warto wskazać, że w świetle art. 1157 k.p.c. teoretycznie dopuszczalne jest poddanie sporu o opublikowanie sprostowania pod rozstrzygnięcie sądu polubownego, jednak wyłącznie w sytuacjach enumeratywnie wyliczonych w art. 39 Pr. pras.³⁸ W praktyce sądy polubowne w ogóle nie rozpatrują ww. sporów ze względu na brak zapisów na sąd polubowny w tym zakresie.

³⁸ K. Drozdowicz, *Arbitraż w sprawach o roszczenia związane z opublikowaniem sprostowania w Prawie prasowym*, [w:] A. Garnuszek, L. Mazur, A. Orzeł (red.), *Quo Vadis, Arbitration?*, Warszawa 2013, s. 98.

KIPR

Sprostowanie w świetle ustawy Prawo prasowe

W niniejszym opracowaniu omówiono przepisy regulujące sprostowanie, w tym jego wymogi formalne, podstawy odmowy publikacji sprostowania oraz wybrane kwestie, które wywoływały praktyczne problemy, ale w ostatnich latach zostały rozwiązane w drodze orzecznictwa. Wydaje się, iż coraz mniej zagadnień związanych ze sprostowaniem powinno powodować wątpliwości interpretacyjne, a tym samym, że sprostowanie powinno stać się łatwiejsze w realizacji przez podmiot zainteresowany. W praktyce jednak redaktorzy naczelni wciąż często odmawiają opublikowania sprostowania.

Słowa kluczowe: sprostowanie, prasa, podmiot zainteresowany, redaktor naczelny

Rectification in the light of the Press Law

This paper discusses the provisions regarding rectification, including its formal requirements, grounds for refusing to publish the rectification and selected issues that caused practical problems but have been resolved by case-law in recent years. It seems that fewer and fewer issues related to rectification will cause doubts regarding interpretation, and thus that rectification will become easier to use by a stakeholder. In practice, however, editors-in-chief still often refuse to publish the rectification.

Keywords: rectification, press, stakeholder, editor-in-chief

BIBLIOGRAFIA

LITERATURA

Chajewski A., Orlik K., [w:] K. Orlik (red.), *Prawo prasowe – komentarz 2017*, wyd. 1, art. 31a, Legalis.

Drozdowicz K., *Arbitraż w sprawach o roszczenia związane z opublikowaniem sprostowania w Prawie prasowym*, [w:] A. Garnuszek, L. Mazur, A. Orzeł (red.), *Quo Vadis, Arbitration?*, Warszawa 2013.

Drozdowicz K., [w:] M. Zaremba (red.), *Prawo prasowe – komentarz 2018*, art. 31a, Lex.

Drozdowicz K., [w:] M. Zaremba (red.), *Prawo prasowe – komentarz 2018*, art. 52, Lex.

Kosmus B., [w:] G. Kuczyński (red.), *Prawo prasowe – komentarz 2018*, wyd. 3, art. 31a, Legalis.

Olszyński M., *Prawo prasowe. Komentarz praktyczny*, LexisNexis 2013, art. 31a, Lex.

Obrębski R., *Zdolność sądowa redaktora naczelnego w sprawach o sprostowanie publikacji prasowej*, „Polski Proces Cywilny” 2016, Nr 2.

AKTY PRAWNE

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r., Nr 78, poz. 483, ze zm.).

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2023 r., poz. 1610, ze zm.)

Ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2023 r., poz. 1550, ze zm.).

Ustawa z dnia 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe (Dz.U. z 2018 r., poz. 1914, tekst jednolity).

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2022 r., poz. 1138, ze zm.).

Ustawa z dnia 7 października 1999 r. o języku polskim (Dz.U. z 2021 r., poz. 672, tekst jednolity).

KIPR

ORZECZNICTWO

Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 września 2023 r., I CSK 818/23, Lex nr 3608039.

Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 czerwca 2017 r., III CZP 8/17, „OSNC” 2018, Nr 3, poz. 27, Lex nr 2308317.

Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2021 r., III CZP 83/20, „OSNC” 2022, Nr 6, poz. 56, Lex nr 3268576.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 25 maja 2006 r., I ACa 156/06, Lex nr 196068.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 28 czerwca 2018 r., I ACa 307/18, Lex nr 2544926.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 13 stycznia 2017 r., I ACa 1567/16, Lex nr 2335235.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 13 marca 2017 r., VI ACa 2000/16, Lex nr 2302197.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 7 czerwca 2018 r., I ACa 1802/17, Lex nr 2519444.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 20 marca 2019 r., I ACa 631/18, Lex nr 2668843.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 12 kwietnia 2019 r., VI ACa 31/19, Lex nr 2735160.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 25 kwietnia 2019 r., VI ACa 879/19, Lex nr 2712648.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 13 września 2019 r., VI ACa 415/19, Lex nr 2788559.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 3 października 2019 r., I ACa 428/19, Lex nr 2747717.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 16 stycznia 2020 r., I ACa 662/19, Lex nr 2799259.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 23 września 2022 r., VI ACa 528/22, Lex nr 3479470.

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2003 r., V CKN 4/01, Lex nr 146426.

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 2008 r., I CSK 531/07, Lex nr 438292.

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2017 r., I CSK 106/16, Lex nr 2276659.

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2018 r., I CSK 654/17, „OSNC-ZD” 2019, Nr 2, poz. 29, Lex nr 2586021.

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 2019 r., IV CSK 8/18, Lex nr 2620229.

KIPR

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2019 r., I CSK 416/18, „OSNC” 2020, Nr 708, poz. 61, Lex nr 2744155.

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 października 2020 r., I CSK 694/18, Lex nr 3068816.

INNE

Uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo prasowe, s. 14 (VII kadencja, druk sejmowy nr 463)
<https://orka.sejm.gov.pl/Druki7ka.nsf/0/015E5025CFF11A8BC1257A1C0041CD19/%24File/463-ustawa.doc> (dostęp: 16.12.2023 r.)

**KONFEDERACJA
INICJATYW
POZARZĄDOWYCH
RZECZYPOSPOLITEJ**

www.konfederacjaipr.pl